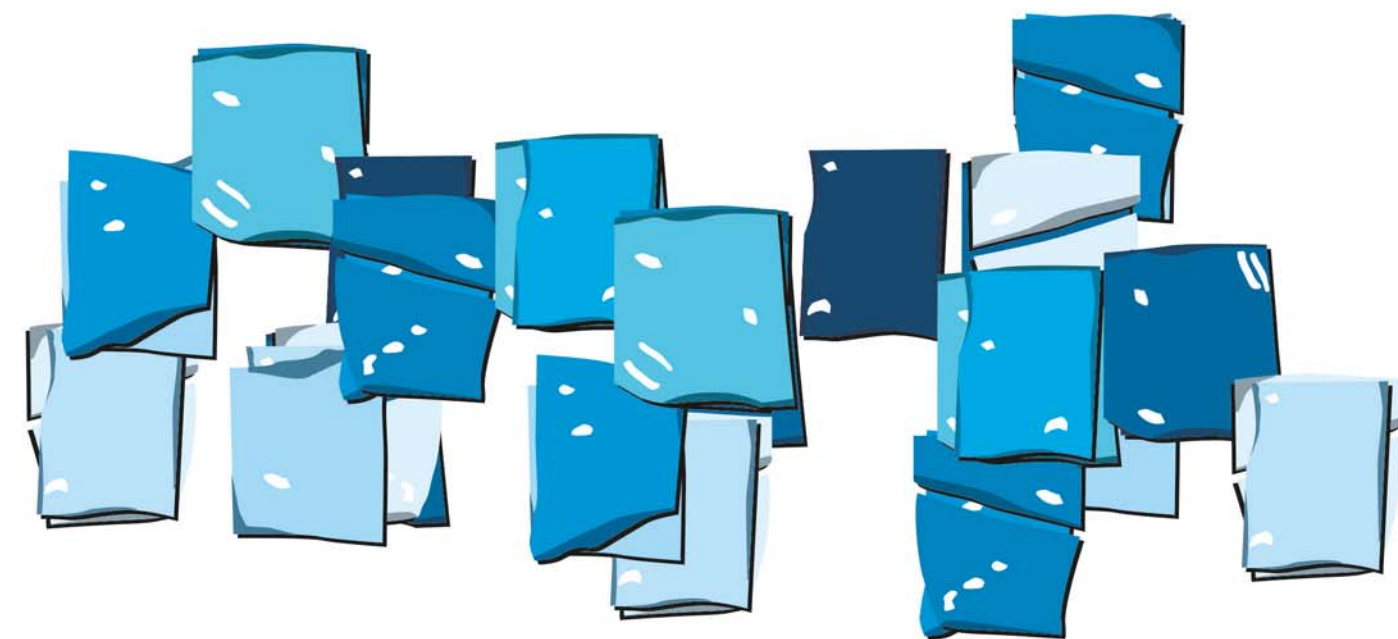

ISBN 978-86-84275-33-4

I ПЛАНСКИ ОСНОВИ / II УРБАНЕ ПОЛИТИКЕ / III ИЗМЕНЕ И ДОПУНЕ ЗАКОНА О ПЛАНИРАЊУ И ИЗГРАДЊИ И ЗАКОНА О ДРЖАВНОМ ПРЕМЕРУ И КАТАСТРУ

Удружење урбаниста Србије
Serbian Town Planners Association

I ПЛАНСКИ ОСНОВИ / II УРБАНЕ ПОЛИТИКЕ / III ИЗМЕНЕ И ДОПУНЕ ЗАКОНА
О ПЛАНИРАЊУ И ИЗГРАДЊИ И ЗАКОНА О ДРЖАВНОМ ПРЕМЕРУ И КАТАСТРУ
I PLANNING BASIS / II URBAN POLICIES / III AMENDMENTS TO THE LAW ON
PLANNING AND CONSTRUCTION AND THE LAW ON STATE SURVEY AND CADASTRE

Крагујевац, 14 - 16. мај 2015.

Уредници / Editors:
др Верољуб Трифуновић
мр Душан Минић
Проф. др Зоран Поповић

Јубилеј – 60 година Удружења урбаниста Србије

УДРУЖЕЊЕ УРБАНИСТА СРБИЈЕ
SERBIAN TOWN PLANNERS ASSOCIATION

РЕПУБЛИЧКИ ГЕОДЕТСКИ ЗАВОД
REPUBLIC GEODETIC AUTHORITY

*У сарадњи са
In cooperation with*

GIZ/AMBERO/ICON Пројекат
"Унапређење управљања земљиштем
на нивоу локалних самоуправа у Србији"

МЕЂУНАРОДНИ НАУЧНО-СТРУЧНИ СКУП
11. ЛЕТЊА ШКОЛА УРБАНИЗМА

INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PROFESSIONAL SYMPOSIUM
11th SUMMER SCHOOL OF TOWN PLANNING

**I ПЛАНСКИ ОСНОВИ
II УРБАНЕ ПОЛИТИКЕ
III ИЗМЕНЕ И ДОПУНЕ ЗАКОНА О ПЛАНИРАЊУ И ИЗГРАДЊИ И
ЗАКОНА О ДРЖАВНОМ ПРЕМЕРУ И КАТАСТРУ**

**I PLANNING BASIS
II URBAN POLICIES
III AMENDMENTS TO THE LAW ON PLANNING AND CONSTRUCTION
AND THE LAW ON STATE SURVEY AND CADASTRE**

14 – 16. мај 2015.

Група аутора: ПЛАНСКИ ОСНОВИ / УРБАНЕ ПОЛИТИКЕ / ИЗМЕНЕ И ДОПУНЕ ЗАКОНА О ПЛАНИРАЊУ И ИЗГРАДЊИ И ЗАКОНА О ДРЖАВНОМ ПРЕМЕРУ И КАТАСТРУ

Издавач: Удружење урбаниста Србије, Београд

За издавача: мр Душан Минић

Уредници:

др Верољуб С. Трифуновић
мр Душан Минић
Проф. др Зоран Поповић

Рецензенти:

Проф. др Весна Златановић Томашевић
Доц. др Александар Јевтић
Доц. др Драгутин Радосављевић

Научни одбор:

Др Верољуб Трифуновић, Декан Летње школе урбанизма
Проф. др Зоран Поповић, Републички геодетски завод
Проф. др Миодраг Ралевић, Архитектонски факултет Београд
Мр Ђорђе Милић, Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре
Проф. др Драган Коматина Архитектонски факултет Подгорица
Др Бранкица Милојевић, Грађевинско-архитектонски факултет, Бањалука
Мр Душан Минић, Удружење урбаниста Србије
Проф. др Милан Пунишић, Удружење урбаниста Србије
Проф. др Миласав Дамњановић, председник ИКС
Латинка Обрадовић, потпредседник УО ИКС
Мр Драган Јевтић, Министарство за просторно уређење, грађевинарство и екологију Републике Српске
Доц. др Драгутин Радосављевић, Удружење урбаниста Србије
Др Ратка Чолић, GIZ/AMBERO
Проф. др Весна Златановић Томашевић, Београд
Мр Миодраг Ференчак, Удружење урбаниста Србије
Доц. др Александар Јевтић, Војвођанско удружење урбаниста
Мр Мирослав Вујатовић, Бања Лука

Организациони одбор:

Председник: мр Душан Минић, Удружење урбаниста Србије

Заменик: Зоран Јовановић, Републички геодетски завод

Чланови:

Татјана Симоновић, Удружење урбаниста Србије
Корнелија Еветовић Цвијановић, Војвођанско удружење урбаниста
Љубиша Митић, ЈП Завод за урбанизам Ниш
Светлана Јаковљевић, Удружење урбаниста Србије
Славица Ференц, Удружење урбаниста Србије
Славко Лукић, Завод за урбанизам и пројектовање Бијељина
Јасна Ловрић, Удружење урбаниста Србије
Евица Рајић, Удружење урбаниста Србије

Технички уредник: Јасна Марићевић

Дизајн корица: Јасна Марићевић

Тираж: 500 примерака

Штампа: СГР "Жиг", Београд

Година: 2015.

ИЗДАВАЧ ЗАДРЖАВА СВА ПРАВА: РЕПРОДУКЦИЈА НИЈЕ ДОЗВОЉЕНА

САДРЖАЈ

I ПЛАНСКИ ОСНОВИ	1
<i>мр Миодраг Ференчак</i> ДА ЛИ ЈЕ У СРБИЈИ ПОТРЕБНО УРБАНИСТИЧКО ПЛАНИРАЊЕ? АКО ЈЕСТЕ, КАКВО?	3
<i>Мирјана Маринковић-Габарић</i> ПЛАНСКА ДОКУМЕНТАЦИЈА СА ПОСЕБНИМ ОСВРТОМ НА ИЗМЕНЕ И ДОПУНЕ ЗАКОНА О ПЛАНИРАЊУ И ИЗГРАДЊИ	13
<i>Бојана Дивац, Зоран Јовановић</i> ОБЈЕДИЊЕНА ПРОЦЕДУРА	23
<i>Татјана Симоновић</i> ПРОСТОРНИ И УРБАНИСТИЧКИ ПЛАНОВИ И УТИЦАЈ ЊИХОВЕ ИЗРАДЕ И СПРОВОЂЕЊА НА ПРОЦЕС ИЗДАВАЊА ЛОКАЦИЈСКИХ УСЛОВА	31
<i>мр Зоран Радосављевић, мр Дејан С. Ђорђевић, др Велимир Шећеров</i> РАНА ИСКУСТВА РАНОГ ЈАВНОГ УВИДА У УРБАНИСТИЧКОМ ПЛАНИРАЊУ У СРБИЈИ	45
<i>Зоран Хебар</i> НЕКА ХРВАТСКА ИСКУСТВА У ИЗРАДИ И ПРОВЕДБИ УРБАНИСТИЧКИХ И ПРОСТОРНИХ ПЛАНОВА НА ОСНОВУ КОЈИХ СЕ ИЗДАЈУ ЛОКАЦИЈСКЕ И ГРАЂЕВИНСКЕ ДОЗВОЛЕ	57
<i>Тамара Јовановић</i> АМБИЦИЈЕ ГУП-а НИША – ПОЛИТИКА АКТИВИРАЊА 2100 ХЕКТАРА НОВИХ ПОСЛОВНИХ ЗОНА	67
<i>Проф. др Весна Златановић Томашевић</i> ПЛАНИРАЊЕ ПРОСТОРА И ПРОПИСИ	77
<i>Доц. др Драгутин Радосављевић</i> РЕФОРМА ЈАВНО КОМУНАЛНИХ ПРЕДУЗЕЋА ЛОКАЛНИХ САМОУПРАВА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ	85
<i>др Љилјана М. Стошић, Предраг Михајловић</i> ПЛАНИРАЊЕ, УРЕЂЕЊЕ И ЗАШТИТА ПРОСТОРА У СВЕТЛУ ЕКОНОМИЈЕ КЛИМАТСКИХ ПРОМЕНА	91
<i>Ана Пецић</i> УРБАНИСТИЧКО ЗОНИРАЊЕ ОБЛАСТИ ИЗВОРИШТА У ЦИЉУ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ И ОЧУВАЊА КВАЛИТЕТА ВОДЕ	99
II УРБАНЕ ПОЛИТИКЕ	107
<i>Зоран Хебар</i> НЕКА ИСКУСТВА О УТИЦАЈУ УРБАНИЗМА НА ФОРМИРАЊЕ УРБАНИХ ПОЛИТИКА, АЛИ И ОБРНУТО	109
<i>др Александра Ђукић, др Светлана Станаревић</i> БЕЗБЕДНОСТ КАО КОМПОНЕНТА РАЗВОЈА НОВЕ УРБАНЕ ПОЛИТИКЕ	117
<i>Бранислав Антонић</i> МЕСТО СТАНОВАЊА У САВРЕМЕНОЈ УРБАНОЈ ПОЛИТИЦИ: КАКО ИСКОРИСТИТИ ЕВРОПСКА ИСКУСТВА У СРБИЈИ	125
<i>Александар Рудник Милановић</i> ЕВРОПСКА ПОЛИТИКА УРБАНОГ РАЗВОЈА ТРАНСПОРТА И ЊЕН УТИЦАЈ НА РАВНОМЕРНИ УРБАНИ РАЗВОЈ СРБИЈЕ	135

<i>мр Дарко Полић, Бојана Кулачин, Душко Марковић</i> МОГУЋНОСТ ЗА РАЗВОЈ КРЕАТИВНОГ КЛАСТЕРА – КИНЕСКА ЧЕТВРТ У НОВОМ САДУ	143
<i>Илда Коца</i> УРБАНЕ ПОЛИТИКЕ (ШТА ТРЕБА ДА СЕ СХВАТИ И ПРИХВАТИ ДА ЈЕ УРБАНИ РАЗВОЈ ПРЕДУСЛОВ СВИХ ОСТАЛИХ РАЗВОЈНИХ ПОЛИТИКА (ПРИВРЕДНЕ, СОЦИЈАЛНЕ, КУЛТУРОЛОШКЕ, ТЕХНОЛОШКЕ...)	149
<i>Предраг Михајловић, Вера Драгутиновић, др Љиљана М. Стошић</i> ПРИЛАОЃАВАЊЕ АРХИТЕКТУРЕ ГРАДОВА И УРБАНЕ ПОЛИТИКЕ УТИЦАЈУ КЛИМАТСКИХ ПРОМЕНА	157
<i>Веленка Хербез</i> РАЗВОЈ УРБАНЕ ПОЛИТИКЕ У ЕВРОПСКИМ ГРАДОВИМА У ПОСТИНДУСТРИЈСКОМ ПЕРИОДУ	165
<i>Сања Симеунчевић Радуловић</i> УРБАНЕ ПОЛИТИКЕ РАЗВОЈА ГРАДОВА У ГЛОБАЛИЗАЦИЈИ	169
<i>Милена Ивановић, Душан Ристић</i> ОДНОС УРБАНЕ ПОЛИТИКЕ И УРБАНИСТИЧКИХ ИНСТРУМЕНАТА ЗА РЕГУЛАЦИЈУ УРБАНЕ ФОРМЕ НА ПРИМЕРУ ГРАДСКОГ НАСЕЉА ПРОКУПЉА	177
<i>Милан Шуњевић</i> УРБАНА ПОЛИТИКА ИЗМЕЂУ НАСЛЕЂЕНЕ ТРАДИЦИЈЕ И ИНОВАЦИЈЕ	187
<i>Проф. др Миодраг Ралевић, Бранислав Антонић</i> УРБАНА ПОЛИТИКА У ОБРАЗОВНОМ СИСТЕМУ – ИЗАЗОВИ НА ОСНОВУ ИСКУСТАВА РАЗВИЈЕНИХ ДРЖАВА	195
III ИЗМЕНЕ И ДОПУНЕ ЗАКОНА О ПЛАНИРАЊУ И ИЗГРАДЊИ И ЗАКОНА О ДРЖАВНОМ ПРЕМЕРУ И КАТАСТРУ	205
<i>Миљана Кузмановић Костић, Гордана Зорић</i> ИЗМЕНЕ И ДОПУНЕ ЗАКОНА О ДРЖАВНОМ ПРЕМЕРУ И КАТАСТРУ	207
<i>мр Стојанка Бранковић, Љиљана Парезановић, Стојан Аргакијев</i> ЗНАЧАЈ ГЕОПРОСТОРНИХ ПОДАТАКА У РЕАЛИЗАЦИЈИ СТРАТЕГИЈЕ ОДРЖИВОГ УРБАНОГ РАЗВОЈА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ	213
<i>Милена Трифуновић, Милан Трифуновић, Жељко Миленковић</i> ПРИМЕНА МАСОВНЕ ПРОЦЕНЕ У ЛОКАЛНИМ САМОУПРАВАМА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ	219
<i>Проф. др Александар Петровић, Филип Петровић, Јелена Марић</i> ИЗМЕНЕ И ДОПУНЕ ЗАКОНА О ПЛАНИРАЊУ И ИЗГРАДЊИ	229
<i>Предраг Михајловић, Вера Драгутиновић, др Љиљана М. Стошић</i> ПРИМЕНА ЗАКОНА О ПЛАНИРАЊУ И ИЗГРАДЊИ И УНАПРЕЂЕЊЕ СТАНОГРАДЊЕ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ	235
ПОСЕБАН ПРИЛОГ – 60. ГОДИНА УДРУЖЕЊА УРБАНИСТА СРБИЈЕ	243
<i>мр Душан Минић</i> ПОСЕБАН ПРИЛОГ ПОВОДОМ ШЕЗДЕСЕТ ГОДИНА УДРУЖЕЊА УРБАНИСТА СРБИЈЕ (УУС) /1955-2015./	245
ДОНАТОРИ ЛЕТЊЕ ШКОЛЕ	

Проф. др Миодраг Ралевић, д.и.а.
Бранислав Антонић, д.и.а.¹

УРБАНА ПОЛИТИКА У ОБРАЗОВНОМ СИСТЕМУ - ИЗАЗОВИ НА ОСНОВУ ИСКУСТАВА РАЗВИЈЕНИХ ДРЖАВА

РЕЗИМЕ

Урбана политика представља једну од окосница развоја сваке државе. Сходно томе, она усмерава много других развојних политика. Република Србија, мада има бројне законске и стратешке документе, нема јасно утврђену урбану политику. Ово се одражава у стварности, а сигурно ће имати неповољно последице и на будући развој државе и њених градова. Непостојање јасне урбане политике утиче и на образовни систем у области урбанизма, где се не увиђа одговарајуће уређено образовање младих кадрова. Ако се зна да квалитетно спровођење урбане политике мора бити у рукама образованих и добро припремљених кадрова онда уређење урбане политике и развој одговарајућих стручњака за њено спровођење морају бити вођени упоредо. У околностима када је питање урбане политике у Србији и образовања урбанистичких кадрова велика непознаница и изазов за будућност, ослањање на добра искуства из развијених држава може бити од значаја. Овај рад је заснован на приказу како се ова искуства могу искористити за унапређење српског образовног система у области урбанизма, у намери да он буде спреман да изнесе нову урбану политику.

ABSTRACT:

Urban policy represents one of the keystones of the development of every country. Thus, it directed many other development policies. Although Republic of Serbia has numerous legislative and strategic documents, it hasn't clearly established urban policy. This reflects in reality and it will certainly have negative consequences in future development of the country and its cities. The nonexistence of clear urban policy influences to educational system in the field of urbanism, where adequate organized education of young professionals isn't recognized. If it known that qualitative implementation of urban policy must be in the hands of educated and well-prepared professionals, than the work on urban policy and the development of adequate professionals for its implementation should be guided side by side. In the circumstances in which the issue of urban policy and the education of urban professionals are great unknown and challenge for future, the reliance on good experiences from developed countries can be significant. This paper is based on the presentation how these experiences can be used for the upgrading of Serbian educational system in the field of urbanism, with intention to make it ready to carry out new urban policy.²

1. УВОД

Од пре коју годину већина становништва света живи у градовима. Ово је значајан корак у људској цивилизацији. Због тога и не чуди што управљање градским простором и даље остаје као битно обележје сваке развијене државе. Ово је и разлог зашто је питање урбане политике као начина управљања градом и даље има велики значај. Како је сам град веома сложена људска творевина и урбана политика представља сложен систем управљања, који у себе укључује многе уже политике развоја или се преплиће са њима.

У Републици Србији делује да још увек није препознат значај добро уређене и јасно усмерене урбане политике. Иако су последњих година донети бројни законски, плански и стратешки документи, стратегија или план урбане политике није донет нити је предвиђен за

¹ Др Миодраг Ралевић, дипл.инг.арх., редовни професор Архитектонског факултета Универзитета у Београду, miodrag.ralevic@arh.bg.ac.rs.

Бранислав Антонић, дипл.инг.арх., истраживач-приправник и докторант Архитектонског факултета Универзитета у Београду, antonic83@gmail.com.

² Овај рад је урађен за потребе научноистраживачког пројекта „Истраживање и систематизација стамбене изградње у Србији у контексту глобализације и европских интеграција, у циљу унапређења квалитета и стандарда становања“ (ТР 036034) Министарства просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.

доношење. Очигледно да је држава самим градовима препустила да своју урбану политику воде независно од виших нивоа управе. Како су градске управе често у веома незавидном економском и финансијском стању, вођење урбане политике сигурно трпи услед ових околности. На тај начин оправдано се поставља питање да ли је садашњи приступ теми урбане политике у Србији добар, будући да он сигурно утицати неповољно на будући развој државе и њених градова.

Изазови који се стављају пред развој градова у Србији и потребу за јасном урбаном политиком још су већи ако се зна да и у развијеним светским државама последњих деценију, две долази до бројних новина и недоумица у вези са урбаном политиком. Опште окретање ка неолиберализму значајно је утицало и на померање главног носиоца урбане политике од државне управе као тржишту. Како је тржиште увек непредвидљиво, изазови пред урбаном политиком су све већи и приметнији.

Ако се све напред речено сагледа из угла урбанистичке струке поставља се питање на који начин образовати стручне кадрове да се ухвате у коштац са великим изазовима све неизвесније и сложеније урбане политике. За Србију се готово сигурно може рећи да непостојање јасне урбане политике утиче и на образовни систем у области урбанизма, где се не увиђа одговарајуће уређено образовање младих кадрова. Као јасна илустрација може се рећи да се усмерење *урбанизам* на већини школа архитектуре третира заједно са архитектуром, без јасног усмерења. Ово је значајно другачије у односу на развијене државе, а посебно европске, са којима делимо исти Болоњски систем високог образовања. Ако се зна да квалитетно спровођење урбане политике мора бити у рукама образованих и добро припремљених кадрова онда уређење урбане политике и развој одговарајућих стручњака за њено спровођење морају бити вођени упоредо.

У околностима када је питање урбане политике у Србији и образовања урбанистичких кадрова велика непознаница и изазов за будућност, ослањање на добра искуства из развијених држава може бити од великог значаја. Овај рад је заснован на приказу како се ова искуства могу искористити за унапређење српског образовног система у области урбанизма, у намери да он буде спреман да изнесе нову урбану политику.

2. ШТА ЈЕ ДАНАС УРБАНА ПОЛИТИКА?

У општем смислу под урбаном политиком подразумевамо све радње које држава преко својих тела спроводи у градским подручјима (Blackman, 1995, стр. 12). Она у себе укључује све градске актере (политичаре, предузетнике, стручњаке, грађане и др.) и то кроз **четири главна поља** (Петровић, 2009, стр. 9):

- обезбеђивање социјалне сигурности,
- друштвени ред и дисциплину,
- регулисање локалне привреде и
- посредовање у уобличавању заједничког идентитета.

При томе, **појам политика** овде се односи на развојну политику, а не политику као систем моћи (Петровић, 2004, стр. 11). Међутим, ово не значи да политички чинилац нема утицај на урбану политику. Напротив, његов утицај је значајан будући да урбани простор као и сваки други простор данас није остварив без његове политичке димензије. Ово значи да је урбани простор носи јасне ознаке политике (Пушић, 1997, стр. 326). Деловати урбаном политиком значи управљати простором (UN Habitat, 2011). На крају, данас се бројни истраживачи феномена урбане политике управо баве **политизацијом урбаног питања**.

Колика је веза града и политике као опште делатности може се видети и из самог назива *урбана политика*, који је, заправо, **плеоназам**. Реч *политика* је изведена од старогрчке речи *Polis*, тј. град, па би значи „градовање“, тј. „бављење градским темама“. Реч урбан потиче од латинске речи за град *urbs, urbis*. На основу тога испада да појам урбане политике значи „градско бављење градским темама“.

Претходно не трба схватити да су сами градови и градске управе прозвани да се искључиво они баве урбаном политиком. Урбаном политиком се у различитом степену баве сви нивои државне управе, али са осетно другачијим обрасцима по различитим државама. На пример, приступ урбаној политици се значајно разликује од државе до државе. Док је у САД-у локални/градски ниво кључни чинилац уређења градске политике, у Великој Британији је то више државна управа, која њу спроводи преко локалних/градских управа (Пушић, 1997, стр. 327).

Без обзира на различитости општи је став у стручним круговима који се баве проучавањем урбане политике да је она данас све више под утицајем неолибералног покрета као преовлађујућег у свету. Овај неолиберални приступ потискује улогу урбане политике као чиниоца развоја града и све га више приближава тржишту. Поједини аутори све више указују да се урбана политике све више замењује појмом **урбаног развоја** (Вујовић и Петровић, 2005, стр. 52-54), чиме се економски елемент урбане политике додатно наглашава.

Данас се сматра да је по обележја савремене урбане политике кључну улогу имала већ **регулациона теорија**, настала у Великој Британији. По овој теорији савремени токови развоја, услед брзог развоја технологије и преноса података, омогућују и брзо премештање капитала из једног места у друго широм света. Као последица последицу информационе револуције и на томе засноване глобализације током протеклих пар деценија јавила се потреба сталног такмичења јавних управа (државних, регионалних, локалних/ градских) за ресурсе, послове и капитал на глобалном нивоу, на основу чега оне постају све више предузетнички настројене (Харви, 2005, стр. 208-209). Захваљујући већој прилагодљивости локалне управе, а посебно већих градова у односу на споменуте више нивое они се кроз сопствену промоцију лакше хватају у коштац са привлачењем глобалног капитала кроз својеврсни „предузетнички наступ“ на тржишту. На основу може се говорити о тзв. **предузетничком граду** (Петровић, 2009, стр. 40-43).

3. УРБАНА ПОЛИТИКА И ОБРАЗОВНИ СИСТЕМ НА ПРИМЕРУ ВЕЛИКЕ БРИТАНИЈЕ

Почетни разлог избора Велике Британије³ јесте што ова држава представља данас државу чије се **високошколске установе највише цене у свету**.

Други разлог се надовезује на питање **урбане политике** Велике Британије. Може се рећи да је Велика Британија је била у много чему предводник „нових трендова“ на пољу урбане политике. Ово се огледа и на теоретском и на практичном пољу.

На теоретском пољу може се поновити да су данас кључни теоретски приступ о савременој урбаној политици, **регулациону теорију**, утемељили и данас највише промовишу управо британски научни и академски посленици.

На практичном пољу може се рећи да су први елементи предузетничког града и под датим утицајем заснованог, а данас **преовлађујућег вида урбане политике у Европи** настали управо у Великој Британији током 1970-их и 1980-их година. Ово се десило разградњом концепта државе благостања, где је урбана политика имала значајно место. Нпр., у Великој Британији је већ у време Тачеризма, тј. раније у односу на европски континент дошло до смањења државног издвајања за урбану политику и њене кључне елементе, попут масовне изградње социјалног становања (Милић, 2006, стр. 87). Овим је држава велики део обавеза око уређења урбане политике пребацила на градску управу. На тај начин ју је посредно приморала да постане „предузетник“. Тачније, у циљу сопственог напретка и развоја локална управа је морала да се потруди да сама привуче спољних улагања уместо дотад важне подршке државе која је тада осетно смањена.

3.1. Краљевски завод за планирање градова (RTPI)

Краљевски завод за планирање градова⁴ (енгл. *The Royal Town Planning Institute - RTPI*⁵) је најважније тело, одн. удружење урбанистичких стручњака у **Великој Британији и Републици Ирској**. У основи његовог деловања је промоција развојних политика које утичу на планирање простора (тј. и на урбанистичко и на просторно планирање) и, шире, на грађено окружење. Удружење је основано 1914. године. 2012. године RTPI је имао преко **23.000 чланова**, па је то највеће удружење стручњака за планирање простора у Европи. 1.300 чланова су тзв. међународни чланови⁶ из 82 државе света. Удружење је такође веома активно на пољу стручних догађања, као што су научни и стручни скупови, стручни семинари и саветовања, годишње награде итд.

³ Тачније, Уједињено краљевство Велике Британије и Северне Ирске. У даљем тексту: Велика Британија.

⁴ Већина података преузета са званичне веб странице Краљевског удружења за планирање градова (<http://www.rtpi.org.uk/>).

⁵ У даљем тексту: RTPI.

⁶ То су чланови који нису из Уједињеног краљевства Велике Британије и Северне Ирске и Републике Ирске.

RTPI као струковно удружење има следеће **надлежности**:

- Надлежност за очување стручних стандарда и акредитацију светски значајних високообразовних програма у области планирања у земљи и иностранству;
- Добротворни рад у намери унапређења науке и уметности у области планирања (како урбанистичког тако и просторног) у циљу опште јавне добити;
- Промоција академске димензије планирања.

Треба истаћи да је RTPI као удружење старо колико и појам градског планирања на британском тлу. Наиме, 1909. године посебним прописом у вези планирања градова појам се уводи у званичну употребу, а пет година касније оснива се и тада именовани Завод за планирање градова. Удружење је 1959. године добило и краљевску повељу, па је добио префикс *Краљевски* у називу.

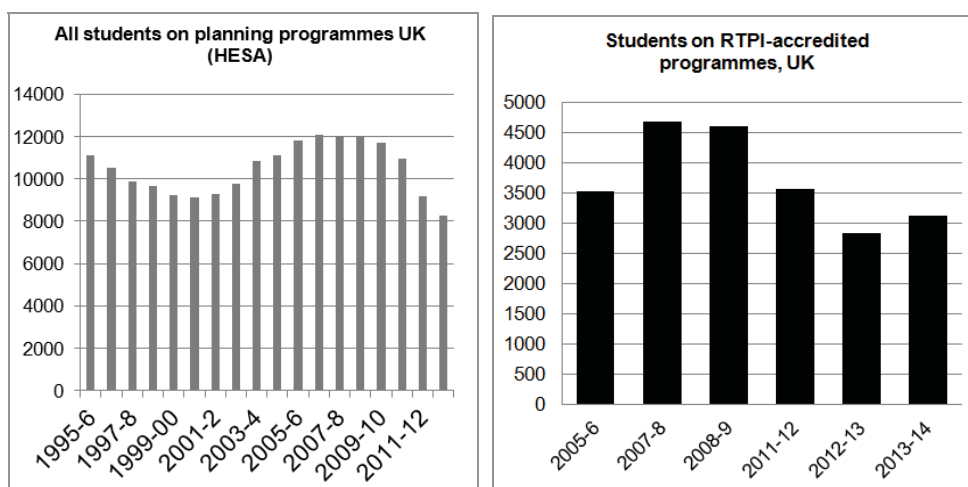
У тренутно важећој Стратегији удружења (енг. *RTPI 2020: Corporate Strategy 2015-2020*) истиче се следеће наведена је **мисија удружења** (RTPI, 2014):

„Краљевски завод за планирање градова је академско друштво и удружење са међународним чланством. Циљ завода је, према његовој повељи, унапређење науке и уметности у области планирања (како урбанистичког тако и просторног) у циљу опште јавне добити. Завод се бори за улогу планирања простора, планирања које људима даје стварни глас у обликовању места где живе и раде, и обезбеђује стварање пријатељских, безбедних, отпорних и одрживих места као суштине свог деловања“.

Деловање RTPI-ја се стратегијом огледа кроз следећа **поља**:

1. Стручну подршку својим члановима, планерима простора;
2. Међународну сарадњу са сличним удружењима и установама које промовишу планирање простора;
3. Акредитацију високообразовних програма у области планирања у земљи и иностранству кроз примену стручних и етничких стандарда, сагледавајући високо образовање као подршку стручном развоју;
4. Издавачку делатност кроз издавање часописа и књига, од којих су бројне светског значаја и високо цењене међу стручном и академском јавношћу;
5. Објављивање развојних докумената и вођење развојних истраживачких пројеката;
6. Планерска подршка неразвијеним и удаљеним заједницама;
7. Посредник између планерске струке и државних тела у Великој Британији и Републици Ирској.

Као што већ наведено, једно од кључних поља деловања RTPI-ја је везано за **високо образовање у области урбанистичког и просторног планирања**. Удружење је задужено за акредитацију одговарајућих високообразовних програма. Треба навести да нису сви акредитовани у Великој Британији са RTPI акредитацијом. Напротив, они чине мање од половине укупног броја обухваћених студената, тачније студената који похађају студије, урбанистичког, руралног и регионалног планирања (слике 1 и 2):

Слике 1. и 2.: Кретање броја студената на свим високообразовним програмима у Великој Британији и на оним програмима који имају RTPI акредитацију (Извор: RTPI новости - октобар 2014., <http://www.rtpi.org.uk/education-and-careers/find-a-course/education-newsletters/>)

Добијање RTPI акредитације је јасно уређен поступак, који се проверава како ваљаност високообразовних програма тако и саме високошколске установе. Ово обухвата вредновање колико је сама школа значајна, количину и квалитет простора за наставу и квалитет наставног и истраживачког особља. При добијању акредитације нарочито је битно да се провери да ли ће будући студенти изаћи из високошколске установе обучени да раде на пословима урбанистичког и просторног планирања.

Задржавање статуса високошколског програма са RTPI акредитацијом такође је поступак којим се проверава да ли школа одржава потребни ниво квалитета наставе на програму. Ово укључује стални надзор удружења кроз посете високошколским установама са акредитованим програмима и кроз годишњи заједнички скуп представника свих акредитованих школа, где се упоредо уочава успешност школе и програма.

3.2. Примери високообразовних програма под RTPI акредитацијом

У свом деловању на пољу образовања RTPI сарађује са универзитетима у циљу образовања стручњака који ће у свом каснијем деловању бити способни да се ухвате у коштац са текућим токовима развоја на пољу урбанизма и просторног планирања. Студент који заврши студије по RTPI акредитацији добија тзв. **Чланство по (RTPI) повељи**. Ово је могуће на студијама које су према RTPI акредитацији обухватају:

1. комбиноване квалификације или
2. просторне + специјалистичке квалификације.

Све квалификације по RTPI акредитацији се нуде на нивоу основних и мастер студија и садрже и **елементе основног планирања простора и подручје усмерења**. Наведена усмерења обухватају широку палету могућности и значајно се разликују од школе до школе.

Табела 1: Списак мастер програма са модулима и предметима на тему урбане политике на универзитетима и другим високообразовним установама у Великој Британији са RTPI акредитацијом

БР.	УНИВЕРЗИТЕТ	ВИСОКООБРАЗОВНИ ПРОГРАМИ К - комбиноване квал. П - просторне квал. С - специјалистичке квал.	МОДУЛИ И ПРЕДМЕТИ НА ТЕМУ УРБАНЕ ПОЛИТИКЕ
1.	Универзитет Енглија Раскин (<i>Anglia Ruskin University</i>)	Градско планирање (1 год. - К)	• Обавезни модул: Стварање и политика планирања (<i>Plan Making and Policy</i>)
2.	Универзитет Г. Бирмингема (<i>Birmingham City University</i>)	Планирање окружења и простора (1 год. - К)	• Обавезни модул: Политике и планови (<i>Policies and Plans</i>)
3.	Универзитет Кардиф (<i>Cardiff University</i>)	Планирање и развој простора (1 год. - К)	• Изборни модул: Политика заштите животне средине и климатских промена (<i>Environmental Policy and Climate Change</i>) • Изборни модул: Политике одрживог саобраћаја (<i>Sustainable Transport Policies</i>)
		Одрживост, планирање и заштита околине (1 год. - С)	
		Урбанистичко пројектовање (1 год. - С)	• Обавезни модул: Места управљања (<i>Governing Places</i>)
		Саобраћај и планирање (1 год. - С)	• Обавезни модул: Политике одрживог саобраћаја (<i>Sustainable Transport Policies</i>)
		Европско планирање простора и заштита околине (2 год. - С)	• Обавезни модул: Истражујући одрживост (<i>Researching Sustainability</i>) - Део Б: Политика одрживости и заштите животне средине
4.	Универзитет Хериот Ват (<i>Heriot Watt University</i>)	Урбанистичко и регионално планирање (1 год. - К)	• Обавезни модул: Учешће у управљању и планирање заједнице (<i>Governance Participation and Community Planning</i>)
		Тржиште некретнина и планирање (1 год. - К)	
5.	Универзитет Запада Енглеске (<i>University of the West of England</i>)	Урбанистичко планирање (1 год. - К)	• Обавезни модул: Политика и финансирање саобраћаја (<i>Transport Policy and Finance</i>)
		Планирање града и окружења (3,25 год. на даљину - К)	• Обавезни предмети: Политике планирања (<i>planning policy</i>)

6.	Универзитет Кингстон (Kingston University)	Планирање и одрживост (1 год. или 2 год. на даљину - К)	• Обавезни модул: Политика планирања (<i>Planning Policy</i>)
7.	Универзитет Лидс Бекет (<i>Leeds Beckett University</i>)	Градско и регионално планирање (1 год. или 2. год. на даљину - К)	• Обавезни модул: Управљање местима и простором (<i>Managing Places & Spaces</i>)
		Становање, обнова и урбанистичко управљање (1 год. - С)	• Обавезни модул: Политика становања и урбаног оживљавања (<i>Housing & Urban Regeneration Policy</i>)
8.	Универзитет Лондон Саут Бенк (<i>London South Bank University</i>)	Планерска политика и пракса (1 год. - К)	• Обавезни модул: Планерско законодавство и пракса (<i>Planning law and practice</i>)
		Урбана обнова (1 год. - К)	• Обавезни модул: Политике и стратегије урбане обнове (<i>Policies and strategies of urban regeneration</i>)
		Планирање града и животне средине (3,25 год. на даљину - К)	• Модул: Законодавство и управљање развојем (<i>Law and development management</i>)
9.	Универзитет Њукасл (<i>Newcastle University</i>)	Градско планирање (1 год. - К)	• Обавезни модул: Процеси планирања (<i>Planning Processes</i>) • Изборни модул: Стамбена политика (<i>Housing Policy</i>)
		Планирање простора (1 год. - П)	• Обавезни предмет: Оквири планирања (<i>Planning Frameworks</i>)
		Планирање и истраживање животне средине (1 год. - С)	• Изборни предмет: Оквири планирања (<i>Planning Frameworks</i>)
		Планирање у вези одрживости и климатских промена (1 год. - К)	• Обавезни модул: Просторне стратегије (<i>Spatial Strategies</i>) • Обавезни модул: Оквири планирања (<i>Planning Frameworks</i>)
		Међународно планирање простора (1 год. - К)	• Обавезни модул: Планирање и оквири регулације (<i>Planning and Regulatory Frameworks</i>)
10.	Универзитет Оксфорд Брукс (<i>Oxford Brookes University</i>)	Урбанистичко планирање: Подручја у развоју и промени (1 год. - К)	• Обавезни модул: Политика градског земљишта и управљање градом (<i>Urban Land Policy and Urban Management</i>) • Обавезни модул: Урбана политика у пракси (<i>Urban Policy in Practice</i>)
		Процена и управљање заштитом животне средине (1 год. - С)	• Обавезни модул: Процедуре и методе заштите животне средине (<i>Procedures and Methods of EIA</i>)
		Историјско наслеђе (1 год. - С)	• Обавезни модул: Конзервација и оживљавање: теорија, законодавство и пракса (<i>Conservation and Regeneration: Theory, Law and Practice</i>)
11.	Универзитет Квинс у Белфасту (<i>Queens University Belfast</i>)	Планирање и обнова (1 год. - К)	• Обавезни предмет: Локални и регионални развој (<i>Local and Regional Development</i>)
12.	Универзитет Шефилд Хелам (<i>Sheffield Hallam University</i>)	Урбанистичко планирање (1 год. - К)	• Обавезни предмет: planning policy and policy evaluation (<i>Планерске политике и вредновање политика</i>)
13.	Универзитетски колеџ у Даблину (<i>University College Dublin</i>)	Просторно и урбанистичко планирање (2 год. - К)	• Обавезни предмет: Планирање, друштво и различитост (<i>Planning, Society and Diversity</i>)
14.	Универзитетски колеџ у Лондону (<i>University College London</i>)	Планирање простора (1 год. или 2-5 год. на даљину - К)	• Обавезни предмет. Од стратешке визије до плана (<i>From Strategic Vision to Urban Plan</i>)
		Међународно тржиште некретнина и планирање (1 год. или 2-5 год. на даљину - К)	• Обавезни предмет: Политика планирања (<i>policy planning</i>)
		Урбанистичко пројектовање и планирање велерадова (1 год. или 2-5 год. на даљину - К)	• Обавезни предмет. Од стратешке визије до плана (<i>From Strategic Vision to Urban Plan</i>)

		Развој становања (1 год. или 2-5 год. на даљину - С)	• Обавезни предмет: Планирање становања: Процес (<i>Planning for Housing: Process</i>)
		Планирање, процена и извођење капиталне инфраструктуре (1 год. или 2-5 год. на даљину - С)	• Обавезни предмет: Јавна политика (<i>public policy</i>)
17.	Универзитет Глазгова (<i>University of Glasgow</i>)	Велеградско и просторно планирање (2 год. на даљину - К)	• Обавезни предмет: Савремени системи планирања (<i>Contemporary planning systems</i>) • Изборни предмет: Политика и пракса у урбанистичком пројектовању (<i>Urban design policy & practice</i>)
		Велеградско планирање и тржиште некретнина (2 год. на даљину - К)	• Обавезни предмет: Савремени системи планирања (<i>Contemporary planning systems</i>)
		Велеградско планирање и обнова (2 год. на даљину - К)	
		Међународне планерске студије (2 год. на даљину - К)	• Обавезни предмет: Управљање и тржиште (<i>Governance and Markets</i>)
18.	Универзитет Манчестера (<i>University of Manchester</i>)	Планирање (1 год. - К)	• Обавезни предмет: Чиниоци процедуре планирања (<i>Planning Powers and Procedures</i>)
		Урбанистичко пројектовање и међународно планирање (1 год. - К)	• Обавезни предмет: Међународно планирање: Системи и оквири (<i>International Planning: Systems and Frameworks</i>)
		Планирање и тржиште некретнина (1 год. - К)	• Обавезни предмет: Урбана и регионална политика (<i>Urban and Regional Policy</i>)
		Урбана обнова и развој (1 год. - С)	• Обавезни предмет: Анализа и надгледање просторних политика (<i>Analysis and Monitoring of Spatial Policies</i>)
		Урбанистичко пројектовање и међународно планирање (1 год. - С)	• Изборни предмет: Сиromаштво и развој: политике и повелје (<i>Poverty and Development: Policy and Agenda</i>)
19.	Универзитет Плимута (<i>University of Plymouth</i>)	Планирање (1. год - К)	• Обавезни предмет: Управљање и омогућање развоја (<i>Development Management and Delivery</i>)
20.	Универзитет Ридинга (<i>University of Reading</i>)	Планирање и развој простора (1 год. - К)	• Обавезни предмет: Планерска теорија, политика и пракса (<i>Planning theory, politics and practice</i>)
		Планирање и истраживање простора (1 год. - К)	
		Међународно планирање и одрживо урбано управљање (1 год. - К)	• Обавезни предмет: Урбано планирање и управа: Алатке и технике (<i>Urban Planning and Governance: Tools & Techniques</i>)
		Међународно становање - развој и управљање (1 год. - С)	• Обавезни предмет: Међународна политика и управљање становањем (<i>International Housing Policy and Management</i>)
21.	Универзитет Стратклајда (<i>University of Strathclyde</i>)	Урбанистичко пројектовање (1 год. - С)	• Обавезни предмет: Развојни процес и политика и пракса урбанистичког пројектовања (<i>Development Process and Urban Design Policy and Practice</i>)
22.	Универзитет Шефилда (<i>University of Sheffield</i>)	Градско и просторно планирање (1 год. - К)	• Обавезни предмет: Системи планирања простора (<i>Spatial Planning Systems</i>)
		Урбанистичко пројектовање и планирање (1 год. - С)	
		Међународни развој и планирање (1 год. - К)	• Обавезни предмет: Регионална политика и управа (<i>Regional Policy and Governance</i>)

4. ПРИМЕР ДРУГИХ ВИСОКООБРАЗОВНИХ ПРОГРАМА СА ТЕМОМ УРБАНЕ ПОЛИТИКЕ У ПРВОМ ПЛАНУ

Табела 2: Списак високообразовних програма са темом урбане политике у првом плану

ПРОГРАМ	ВИСОКА ШКОЛА	ОПИС ПРОГРАМА
Мастер студије из анализе и управљања урбаном политиком (<i>Master of Science in Urban Policy Analysis and Management</i>)	Школа међународних односа, управљања и урбане политике Милано, Италија	Иновативне стратегије које повезују урбане и глобалне изазове. Управљање проблемима управе у својству чиновника или представника невладиног сектора.
Мастер студије из концентрације друштвене и урбане политике (<i>Social and Urban Policy Concentration</i>)	Харвард Кенеди школа, Кембриџ, МА, САД	Повезивање урбаних питања (рада, образовања, здравља, сиромаштва, становања, планирања простора и др.) у једно. Нагласак на процес доношења одлика и управу градских подручја.
Мастер студије из урбане политике и развоја заједнице (<i>Urban Policy Community Development</i>)	Северозападни факултет (<i>Northwestern University</i>), САД	Разумевање као глобализација и имиграција стварају појаве попут сиромаштва или криминала и тако утичу негативно на градски живот.
Мастер студије из урбане политике (<i>Urban Policy</i>)	Лондонска школа економије Лондон, Велика Британија	Разумевање политичким, економским и социјалним питањима савремене урбанизације на локалном и међународном нивоу. Нагласак на аналитичким средствима за проучавање урбаних политика.
Мастер студије из урбане политике и стратегије (<i>Urban Policy and Strategy</i>)	Универзитет Новог јужног Велса (<i>The University of New South Wales</i>), Аустралија	У средишту пажње јесу нагле промене градова. У складу са тим обука се врши за стицање вештина управљања градом и стварања политике града.
Мастер студије из јавне и урбане политике (<i>Public and Urban Policy</i>)	Универзитет Глазгова Глазгов, Велика Британија	Настава се заснива на повезивању процеса глобализације са питањем управе и јавне и урбане политике.
Докторске студије из урбане политике (<i>Urban Policy</i>)	Њујокр Вагнер универзитет (<i>NYU Wagner's</i>) Њујорк, САД	Припрема студената са општим проблемима урбане политике. Студенти касније бирају једно поље градског развоја као истраживачку тему.

5. ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА

Радом се покушала приказати веза између урбане политике и образовања, посебно у односу на новије тенденције развоја. На основу тога дошло се до следећих сазнања:

- 1) Урбана политика је обично присутна као саставни део курикулума предмета студија са урбанистичким усмерењем. Најчешће је ова материја обухваћена кроз предмет(е) који се баве управом и управљањем у првом плану. Поред тога, појам политике и управљања простором се обично среће и у оквиру других предмета, али не као важна тема.
- 2) Мањи број анализираних примера је имао урбану политику и њој сродне развојне политике у градским подручјима као окосницу самог предмета/модула. Ово се може објаснити ширином поља урбане политике, која обично тражи јасније усмерење су проучавању.
- 3) Програми везани за међународни ниво и који циљају међународне студенте обично немају јасно изражене предмете у области урбане политике. Разлог је вероватно то што је урбана политика и даље веома везана за државни оквир, разликује се од државе до државе, што отежава давање јединственог приступа као једног предмета.
- 4) Нови програми који се односе на урбанизам и урбану политику често су усмерени на питање повезивања тржишта и урбанизма, што се код предмета из области урбане политике сагледава као повезивање политике урбаног развоја и политике на тржишту некретнина. Ово је у сагласности са тренутним токовима развоја, тзв. неолибералним приступом. Слично овом, уочава се и повезаност урбане политике и заштите животне средине.

5) Програми урбане политике везани за САД су често засновани на сарадњи два или више факултета/школе у оквиру једног универзитета. Ово посредно потврђује сложеност материје урбане политике, коју стога проучава више струка.

На основу појединачних закључака може се видети да је урбана политика садржана у програмима урбанистичких студија, али да се обично гледа као један сегмент образовања, а не као његова окосница. И поред тога, новији програми теже да је ставе на битније место и повежу са данас актуелним темама, попут проучавања тржишта некретнина или заштите животне средине.

ЛИТЕРАТУРА И ИЗВОРИ

Литература

1. Blackman, Tim (1995). *Urban Policy in Practice*. London: Routledge.
2. Вујовић, Сретен, Петровић, Мина (2005). *Урбана социологија*. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.
3. Милић, Владимир (2006). *Урбанистички аспекти социјалног становања*. Београд: Архитектонски факултет.
4. Петровић, Мина (2004). *Социологија становања - Стамбена политика: Изазови и могућности*. Београд: Институт за социолошка истраживања.
5. Петровић, Мина (2009). *Трансформација градова ка деполитизацији урбаног питања*. Београд: Институт за социолошка истраживања.
6. Пушић, Љубинко (1997). Урбана политике - део друштвених промена. Нови Сад: *Социолошки преглед*. XXXI, бр. 3, стр. 323-326.
7. Royal Town Planning Institute - RTPI (2014). *RTPI 2020: Corporate Strategy 2015-2020*. London: RTPI. Преузето 15. априла 2015. године са:
http://www.rtpi.org.uk/media/1312416/rtpi_corporate_strategy_2015-2020.pdf.
8. UN Habitat (2011). *National Urban Policies*. Преузето 22. априла 2015. године са: <http://unhabitat.org/initiatives-programmes/national-urban-policies/>.
9. Харви, Дејвид (2005). Од менаџерства ка предузетништву: Трансформација градске управе у позном капитализму. у Сретен Вујовић и Мина Петровић (ур.). *Урбана социологија*. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.

Извори

1. Краљевско удружење за планирање градова - The Royal Town Planning Institute (RTPI) >>>
<http://www.rtpi.org.uk/>